

Leadott kézirat. Megjelenés: ARIANNA. Megjelenés előtt.

Ekler Péter

ADATOK, MEGJEGYZÉSEK AUGUSTINUS MORAVUS OLOMUCENSIS ÉS JOACHIM VADIANUS
KAPCSOLATÁHOZ, VALAMINT AUGUSTINUS MORAVUS UTOLSÓ ÉVEIHEZ*

Az Augustinus Moravus Olomucensis (Augustin Olomoucký, Augustinus Käsenbrot, Olmützi Ágoston, 1467–1513) halálának 500. évfordulója alkalmából tartott nemzetközi konferencia (Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 2013. november 13.) több fontos, további vizsgálatot igénylő kérdést vetett fel. Közéjük tartozik a komoly irodalmi tevékenységet felmutató humanista utolsó éveinek és Joachim Vadianusszal, a korszak egyik legjelesebb bécsi humanistájával (Joachim von Watt, 1484–1551) való ismeretségének kutatása, a kapcsolatukat tükröző versek (és levelek) vizsgálata.¹

Az alábbiakban a kettejük kapcsolatára nézve adatokat tartalmazó, 1511 és 1513 között nyomtatásban megjelent művekre kívánom felhívni a figyelmet. Ez a pár év Augustinus életének utolsó szakasza; már nem Budán, hanem ismét szülővárosában, Olmützben él. Az ismertetésre kerülő nyomtatványok szoros kapcsolatban állnak egymással: általános jellemzőjük, hogy a fiatal Vadianus „szerepel” Augustinus műveiben, kiadásaiban, illetve „bábáskodik” az Augustinustól kapott vagy vele kapcsolatban álló/hozzá köthető szövegek megjelentetésében.

Augustinus és Vadianus kapcsolatát (1510–1513) több kutató vizsgálta. A nemzetközi szakirodalomban elsősorban Conradin Bonorand, Ankwicz-Kleehoven és Albert Schirrmeister írásai, közlései jelentik a kiindulópontot. Magyarországon Klaniczay Tibor viszonylag részletesen ismertette Augustinus Moravus magyarországi tartózkodásának utolsó szakaszát, és Vadianusszal való kapcsolatának (1511–1513) ismert forrásait, elemeit. Augustinus Moravusra vonatkozóan – legújabban – a jelen sorok szerzőjének írásait kell megemlíteni.²

* Jelen közlés a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj (BO/00177/13/1), valamint munkahelyem, az Országos Széchényi Könyvtár támogatásával készült. Hálásan köszönöm Kovács Eszter (Országos Széchényi Könyvtár), Bobay Orsolya, Martin Rothkegel, Albert Schirrmeister, Petr Mat’ a (Universität Wien), Rudolf Gamper (St. Gallen, Vadianische Sammlung), Monok István és Kiss Farkas Gábor szíves szóbeli közléseit. A szövegek közlések az idézett kiadások Bayerische Staatsbibliothekban (München) őrzött példányai alapján készültek.

¹ Augustinus Moravus Olomucensis életére és tevékenységére vonatkozóan elsősorban lásd: Gustav BAUCH, *Zu Augustinus Olomucensis*, Zeitschrift des Deutschen Vereins für die Geschichte Mährens und Schlesiens, 8(1904), 119–136; *Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě. Enchiridion renatae poesis Latinae in Bohemia et Moravia cultae*: Založili Antonín TRUHLÁŘ a Karel HRDINA, Pokračovali Josef HEJNIC a Jan MARTÍNEK, Vol. I. Praha, Academia, 1966, 111–116; Ivo HLOBIL-Eduard PETRŮ, *Humanism and the Early Renaissance in Moravia*, Olomouc, Votobia, 1999, 157–158; Ralf Georg CZAPLA, *Augustinus Moravus = Deutscher Humanismus 1480–1520: Verfasserlexikon*, Herausgegeben von Franz Josef WORSTBROCK, Berlin–New York, Walter de Gruyter, 2005, Band 1., Sp., 61–72; A fontosabb hazai szakirodalom: ÁBEL Jenő, *Magyarországi humanisták és a dunai tudós társaság, Értekezések a Magyar Tudományos Akadémia Nyelv- és Széptudományi Osztálya köréből*, szerk. Gyulai Pál, Bp., 1880, VIII, 21–32. (=Olmüci Ágoston); KLANICZAY Tibor, *A magyarországi akadémiai mozgalom előtörténete*, Budapest, Balassi, 1993, 63; legújabban pedig KISS Farkas Gábor, *Vitéz és Janus után: a latin nyelvű irodalom Mátyás uralkodásának második felében és a Jagelló-korban = Magyar irodalom*, főszerk. GINTLI Tibor, Bp., Akadémiai, 2010, (Akadémiai kézikönyvek), 74–75.; *Augustinus Moravus Olomucensis: De modo epistolandi = „Margarita poetica”. A humanista alapműveltség olvasmányai a Kárpát-medencében 1526-ig. Antológia*, összeáll. EKLER Péter, Bp., Országos Széchényi Könyvtár–Gondolat, 2011, 114–117; *Augustinus Moravus Olomucensis 500. International symposium to mark the 500th anniversary of the death of Augustinus Moravus Olomucensis (1467–1513)*, 13th November 2013, National Széchényi Library, Budapest, editor Péter EKLER, National Széchényi Library – Institute for Literary Studies of the Hungarian Academy of Sciences – Eötvös Loránd University, Budapest, 2013. EKLER Péter, *Adatok Augustinus Moravus Olomucensis (1467–1513) életéhez I. = Források és hagyományképek*, szerk. STEMLER Ágnes, Országos Széchényi Könyvtár–Gondolat Kiadó, 2014, 100–109. (Bibliotheca Scientiae et Artis, 5.)

² *Johann Cuspinians Briefwechsel*, Gesammelt, herausgegeben und erläutert von Hans ANKWICZ VON KLEEHOVEN, München, C. H. Beck’sche Verlagsbuchhandlung, 1933. (Veröffentlichungen der Kommission zur Erforschung der Geschichte der Reformation und Gegenreformation. Humanistenbriefe); Hans ANKWICZ-KLEEHOVEN, *Der Wiener Humanist Johannes Cuspinian. Gelehrter und Diplomat zur Zeit Kaiser Maximilians I.*, Graz–Köln, Hermann Böhlau Nachf., 1959; Conradin BONORAND, *Aus Vadians Freundes- und Schülerkreis in Wien*, Verlag der Fehr’schen Buchhandlung, St. Gallen, 1965. (Vadian-Studien. Untersuchungen und Texte). Albert SCHIRRMEISTER, *Vadian, Joachim = Deutscher Humanismus 1480–1520: Verfasserlexikon*, Herausgegeben von Franz Josef WORSTBROCK, De Gruyter, Sp. 1177–1237.

Közlésünk tehát az Augustinus Moravus halálát megelőző pár évben (1511–1513) megjelent, és általa kiadott, összeállított, vagy vele kapcsolatos azon nyomtatványok vizsgálatára vállalkozik, amelyek egyúttal az Augustinus Moravus és Vadianus közötti emberi és szakmai (kiadói) kapcsolatra vonatkozóan is tartalmaznak adatokat.

A kiválasztott korszak és téma vizsgálatát indokolja, (1) hogy az 1511–1513 közötti korszak Augustinus életének „jól elkülöníthető” utolsó szakasza, (2) és hogy az 1510-es évek Vadianus szövegkiadói-filológiai aktivitásában is egy szervesen összetartozó, termékeny periódusnak számítanak.³

Bár a választott témában – mint említettük – mások tollából már születtek komoly publikációk, mégis indokoltnak tűnik Augustinus Moravus és Vadianus irodalmi-szövegkiadói tevékenységét (1511 és 1513 között) egy olyan elemzés és közlés keretében is megvizsgálni, amely 1) összegyűjti és leírja az ismertetésre kerülő nyomtatványokat, szövegkiadásokat, és jelzi egyediségüket, fontosságukat, 2) adatokat szolgáltat Augustinus életének és hivatalviselésének utolsó szakaszára, 3) teljes terjedelmében közli a kiválasztott nyomtatványokban megjelent, Vadianus által írt verseket.

I.

A kérdés vizsgálatához – ismereteink szerint – az alábbi öt nyomtatott kiadást érdemes közelebbről szemügyre venni.

- A) CATALOGVS EPISCOPORVM OLOMVCENSIVM. [In fine:] Viennae Pannoniae ab Hieronymo Philoualle: et Ioan. Singrenio: in re excussoria partiariis[!]. VIII. EID. MAR.⁴
- B) LIBELLVS DE LAPIDIBVS PRECIOSIS NVPER EDITVS. [In fine:] Viennae Pannoniae per Hieronymum Vietorem Philouallem. Anno. M. D. XI. septimo Kalen. Martii.⁵
- C) ANTILOGION GVARINI ET POGGII, de praestantia Scipionis Africani, et C. Iulii Caesaris, nuper Doctissimi Augustini Morauī cura, in lucem editum. [In fine:] Viennae Austrię: Pridiæ Idus Maias Anno M. D. XII. per Hieronymum Vietorem et Ioannem Singrenium Calcographos: Excusus hic non antea uulgatus liber.⁶
- D) [...] SYLVA ITEM CAMILLI PALEOTTI BOnoniensis, cui Titulus Amor, mire amoena, et iam primum in lucem aedita. [In fine:] Hieronymus Vietor et Ioannes Singrenius in excudendis libris laborum, et lucri socii, imprimebant Viennae Austriae, haec insignia ingeniorum monumenta, Impensis Leonardi et Lucae Alantsee fratrum. Idibus Decembris. ANNI. M. D. XIII.⁷
- E) QUAE IN SEQUENTIBVS HABENTVR. Bessarionis Cardinalis Niceni, et Patriarchae Constantinopolitani, Oratio de Sacramento Eucharistiae, et quibus verbis Christi corpus perficiatur. EIVSDEM Epistola ad Graecos. [In fine:] Argentorati, Ex aedibus Schurerij, Men. Decemb. An. M. D. XIII.⁸

³ Albert Schirrmeister Vadianus-szócikke (2. jegyzet) az *Ausgaben* alfejezetben (Sp. 1218–1224) 26 kiadást sorol fel (1510–1531), ezek közül az első 24 tétel az 1510–1517 közötti időszakban – majdnem kizáróan Bécsben – jelent meg. Schirrmeister a *Beiträge zu Drucken Anderer* alfejezetben (Sp. 1224–1230) 35 kiadást említ ([1506]–1539); ezek az utolsó tételt leszámítva az 1519. évvel bezáróan jelentek meg (vagy keletkeztek), és szintén túlnyomórészt bécsi nyomtatványok. Ezen a listán két Augustinus-mű/-kiadás szerepel: a 4. pontban a *Catalogus* és a 13. pontban az *Antilogion*.

⁴ *Verzeichnis der im deutschen Sprachbereich erschienenen Drucke des 16. Jahrhunderts* (a továbbiakban VD16), K 8

⁵ VD16 M 929

⁶ VD16 G 3856

⁷ VD16 D 2206

⁸ VD16 B 2256

A *Catalogus episcoporum Olomucensium* (1511, a továbbiakban *Catalogus*) rövid historiográfiai mű, és Augustinus Moravus összeállításában az olmützi püspökök listáját tartalmazza. Az ajánlólevél Thurzó Szaniszlónak szól.

Vadianus a Camillo Paleotti által írt *Sylva*, illetve Bessarion (?–1472) két művének kéziratait Augustinustól kapta. Vadianus a strassburgi Sebastian Murrhót (1485–1514 körül) kérte fel a Bessarion-művek kiadására. Murrho 1513-ban Strassburgban meg is jelentette azokat. Az 1513-ban megjelent nyomtatott szöveg – a kötet elején olvasható, Joachim Vadianusnak írt előszó és a könyv végén található kolofón szerint – a budai könyvtárban őrzött kézirat alapján készült, és Augustinus Moravus másolta le/át.⁹ Vadianus Paleotti *Sylva (Amor)* című, hexameterekben írt versét 1513 decemberében adta ki, jelentette meg.¹⁰ A harmadik művet, az *Antilogion Guarini et Poggii*-t (a továbbiakban *Antilogion*) Augustinus Moravus adta ki 1512-ben.

A műben található, Augustinusra vonatkozó életrajzi adatok miatt a fenti művek mellett érdemes Marbod (ca. 1035–1123) rennes-i püspök *Libellus de lapidibus preciosis* című művének kiadását is bevonni a vizsgálatba. Az értékes kövekről szóló munkát – Augustinusnak ajánlva – Johannes Cuspinianus (1473–1529) jelentette meg 1511-ben.

A Marbod-kiadás esetében a cím („libellus ... nuper editus”), az *Antilogion* esetében a cím („Antilogion ... nuper Doctissimi Augustini Morauī cura, in lucem editum”) és a kolofón („... Excusus hic non antea uulgatus liber.”), Paleotti *Sylvája* esetében pedig a cím („Sylva ... et iam primum in lucem aedita.”) megszövegezése utal a kiadások könyvészeti jelentőségére.

II.

A fenti kiadásokat, nyomtatványokat tanulmányozva és a rájuk vonatkozó szakirodalmat figyelembe véve Augustinus Moravus utolsó éveit (1511–1513) és Vadianusszal való kapcsolatát illetően a következő megállapításokat tehetjük:

1. Augustinus Moravusnak a *Catalogus* 1511. évi kiadásában szereplő, Thurzó Szaniszlónak szóló, évmegjelölést nem tartalmazó ajánlólevele Budán kelt.¹¹ (A levél dátumában évszám nem szerepel. Martin Rothkegel a nyomtatásban megjelent levél kézirat forrására, egész pontosan ez elveszett kézirat forrás 1508-ban készült, szintén kézirat másolatára hivatkozva a dátumban szereplő 1505 évszám alapján Augustinus levelét 1505-re datálja.¹² A

⁹ KLANICZAY (1. jegyzet), 75; CSAPODI Csaba, *The Corvinian Library: History and Stock*, Bp., Akadémiai Kiadó, 1973. Nr. 115. (Studia Humanitatis 1.); MONOK István, *A Bibliotheca Corviniana és a nyomtatott könyvek = Magyar Könyvszemle*, 124. (2008.), 264. Részben idézzük a Vadianusnak írt ajánlólevelet: „S. MVRRHO, IVN. COLMAriensis, Ioachimo Vadiano S. [...] Oratio autem haec de Eucharistia, quam tu nobis, Ioachime Vadiane, imprimendam misisti, Bessarionem non minus subtilem fuisse theologum, quam philosophum acutum, ni fallor, ostendet. [...] Quapropter publice quidem studiosi omnes, praecipue sacris initiati, quorum res agitur, priuatim Bessarionis ipsius manes gratias tibi, mi Vadiane, maximas, sed multo maiores Augustino Morauo, praeposito Olomucensi habebunt, Huic, quod studuerit e puluerulentis inferioris Pannoniae bibliothecis eruere, et in lucem proferre, Tibi, quod imprimi curaueris. Est is praepositus (vt scribis) virtum magna sapientia, tum politioris literaturae amantissimus. A cuius certe instituto multum abhorrent nostrates (pace quorundam dixerim) et praepositi, et canonici. Qui vtinam se non tantum inani quadam doctrinae vmbra venditarent, sed literas etiam humaniores amplecterentur, aut si amplecti nollent, studiosos earundem fouerent, aut saltem non insectarentur. Sed surdis fabulam. Ego Augustinum illum, virum magnum et prestantem iudico. Cui dicatum esset hoc quicquid est libelli, si fuisset nobis vel de facie notus. Tibi dicauimus, cuius opera et diligentia ad nos peruenit. Vale. Ex aedibus Schurerij, Nonis Decembris. An. MDXIII.” [fol. A_{ij}^r-[A_{ij}^v]]

¹⁰ KLANICZAY, *I.m.*(1. jegyzet), 75.

¹¹ Fol. [A^v]: „REVERENDISSIMO AC RELigiosissimo patri domino Stanislao Olomucensis ecclesiae pontifici optime merito Augustinus decretorum Doctor eiusdemque ac Brunnensis ecclesiarum praepositus Secretarius Regius. S. P. D.” Fol. A₂: „Vale ex Buda. vii. Nonas Decembris.”

¹² Martin Rothkegel hívta fel a figyelmet arra, hogy Augustinus levele Thurzónak, s Thurzó levele Augustinusnak a nyomtatott megjelenésnél (1511) lényegesen korábban (1505-ben és 1506-ban, és nem 1510-ben és 1511-ben) keletkezett, lásd Martin ROTHKEGEL, *Der lateinische Briefwechsel des Olmützer Bischofs Stanislau Thurzó: eine ostmitteleuropäische Humanistenkorrespondenz der ersten Hälfte des 16. Jahrhunderts*, Hamburger Beiträge zur Neulateinischen Philologie, LIT Verlag, Münster, 2007, 100–104. A *Catalogus*ra nézve általában lásd Peter WÖRSTER,

kézírtos forrás rögtön a levél szövegével kezdődik, címzés nincs benne, tehát Augustinus esetében sem szerepel hivatala megnevezéseként a „secretarius regius”.)

2. Thurzó Szaniszló Augustinusnak szóló levele – amely megtalálható a *Catalogus* 1511. évi nyomtatott kiadásában – elején „regius supremus secretarius integerrimus”-nak titulálja Augustinust.¹³ (A levél datálásában évszám nem szerepel. Rothkegel 1506-ra datálja.¹⁴)
3. Johannes Cuspinianus a Marbod-kiadás (1511) elején olvasható, Augustinusnak írt, datálatlan levél elején még „secretarius”-nak nevezi a címzettet. A nyomtatvány 1511 februárjában jelent meg.¹⁵
4. Augustinus Moravus nagy valószínűség szerint 1511 elején léphetett ki a kancelláriai szolgálatból.¹⁶
5. Augustinus az *Antilogion* (Bécs, 1512. május) elején olvasható, Vadianusnak írt levelet 1512 februárjában már Olmützben keltezte,¹⁷ Augustinus (ugyanebben a kiadásban megjelent) Thurzó János boroszlói püspöknek 1512 februárjában írt levele szintén már Olmützben, „ex aedibus nostris” kelt.¹⁸ Augustinus titulusai között egyik esetben sem szerepel a „secretarius”.
6. Augustinus Moravust 1512. június 1-jén már „egykori secretariusként” említik.¹⁹
7. Augustinus 1513. november 3-án halt meg. A fent említett Camillo Paleotti-kiadás 1513 decemberében kelt ajánlólevele már Augustinus Moravus haláláról is tudósít.²⁰

III.

Alább tehát közöljük Vadianus négy versét. Az első a *Catalogus*-ban (1511, lásd I/A), a második és harmadik az *Antilogion*-ban (1512, lásd I/C), a negyedik a Paleotti-kiadásban (1513, lásd I/D) jelent meg.

Humanismus in Olmütz: Landesbeschreibung, Stadtlob und Geschichtsschreibung in der ersten Hälfte des 16. Jahrhunderts, Marburg, Elwert, 1994, 145–155. (Kultur- und geistesgeschichtliche Ostmitteleuropa-Studien, 5.)

¹³ Fol. A₂: „STANISLAVS DEI GRATIA Episcopus Olomucensis Reuerendo ac excellentissimo iuris pont. Doctori domino Augustino Olomucensis et Brunnensis ecclesiarum preposito ac Regio supremo Secretario integerrimo. S. P. D.” Fol. [A₂v]: „Datum Olomuncii. xi. Ianuarii.”

¹⁴ Rothkegel (12. jegyzet), 103.

¹⁵ Fol. [av]: „Ioan. Cuspinianus Augustino Morauo Olomucensi et Brunnensi praeposito. Regis Hungarorum et Bohemorum Secretario. S. P. D.” fol. a₃: „Tu uale. Et me uicissim ama.”

¹⁶ Ábel (1. jegyzet), 21; Rukovet’ ... (1. jegyzet), 112.

¹⁷ Fol. [Av]: „AVGVSTINVS Morauus Iuris pont. doctor, Olomuncensis et Brunnensis[!] praepositus, Metropolitanaeque Pragensis ac utriusque Vratislaueriensis ecclesiarum Canonicus, Clarissimo uiro Ioachimo Vadiano, Musarum Antistiti celebrato. S. D. [...] Ex Olomuncio, Idibus Februariis. M. D. XII.”

¹⁸ Fol. A₃: „REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI ET domino D. Ioanni Turso. Episcopo Vratislaueriensi, Augustinus Morauus, Iuris pont. professus Olomuncensisque ac Brunnensis Praepositus. S. P. D.” Fol. [A₃v]: „Vale feliciter, optime mi, ac indulgentissime princeps. Olomuncii ex aedibus nostris, Calendis Februariis. An. incar. dei M. D. XII.”

¹⁹ Archiv český čili staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích. Nákladem domestikálního fondu království českého vydává kommise k tomu zřízená při královské české společnosti nauk. Redaktor Josef Kalousek. Díl XVI. V Praze 1897. Tiskem dra Ed. Grégra. V kommissi knihkupectví: Bursík & Kohout, 45. l. (num. 80). Köszönöm Petr Mat’ának, hogy felhívta figyelmemet erre a dokumentumra.

²⁰ „[...] Videbis hisce, Carmen Camilli Paleotti Bononiensis, de Veneris graphica effigie et comitatu, caeterisque ad eam pertinentibus, cui titulus est Amor, oportune, uel ex ea causa subiunctum, quod Ouidii in eo laus abunde continetur. Quo me iam pridem uir doctissimus Augustinus Morauus Patriae suae decus et specimen, cum Viennae ageret, donauit. Cuius proximo obitu, et litteris et litterarum studiosis non parum damni accessit, utinam minori dispendio, et alio saeuitiam suam torquentibus fatis. [...]” [fol. a₂]

1.

Doctissimo Augustino Morauo: supremo Regis Vngariae Secretario Ioachimus Vadianus.

Pontificum quod sancta refers memorandaque saeculis
Nomina, et ex sacris nobile ducis opus,
Augustine, tibi tantum proba pectora debent
Elysio quantum haec turba sacrata senum.
Te siquidem ductore redit uirtusque fidesque
Et redit excultae relligionis[!] amor.
Nam dum clara legit praesul monumenta superstes,
Nimirum uirtus gratior inde sibi est.
Haec facis ut uigeat cultis mandata libellis,
Caetera cuncta dies longior interimit. [fol. A]

Augustinus egyébként az *Antilogion* (1512) elején található, Vadianusnak írt levél első soraiban említi is a verset.²¹

2.

IOACHIMI VADIANI SVBITARIA, de CAES. et SCIPIONE AFR. CRISIS

Si quis Iudice me petit reponi
Causam, Caesaris atque Scipionis,
Qua se, non facili leuare ludo
Nixi, Poggius et Guarinus: Ambo
Vetustae historiae Viri periti.
Huic sententia forsán haec placebit,
Quam possunt uariare Iudices futuri.
CAESAR maximus undecunque bello.
Testis Plinius, nemini secundus,
Idem Plinius omnibus Secundus,
RVR SVM SCIPIO Patriae seuerus
Propugnator: Et ipse CAESAR idem,
Si nunquam Genero manum intulisset,
Poscenti tamen, et nephas uolenti,
Dum falsum simulat: redarguitque
Pridem sancta: Negatque difsidetque[!].
LONGO SCIPIO Marte sauciatos
Poenos uicit, et ipse uictus olim,
Ni fortuna magis benigna, Romae
Quam Carthaginis extitisset, altae,
Ni Campana, suum Ducem, uoluptas
Profligasset: ubi triumphus ingens
Restabat, uetitus Deum fauore.

²¹ „AVGVSTINVS Morauus Iuris pont. doctor, Olomuncensis et Brunnensis[!] praepositus, Metropolitanaeque Pragensis ac utriusque Vratislaueris ecclesiarum Canonicus, Clarissimo uiro Ioachimo Vadiano, Musarum Antistiti celebrato. S. D. Plurima cotidie exhibes, obseruantiae in me tuae (Vadiane eruditiss.) testimonia, cum te tamen nullo unquam (quod sciam) beneficio demeruerim. Exornasti me nanque inprimis in Olomuncensium Pontificum Catalogo, elegantissimo decastico [...] Ex Olomuncio, Idibus Februariis. M. D. XII.” [fol. [A^v]]

GERMANOS potuit fugare Caesar,
Belgas, Heluetios, simul Britannos
Summotos aliis ab orbe nostro.
Doctos Scipio tum subinde fouit:
Doctos Caesareum melos retentat. [fol. [A₂^v]]

3.

IOACHIMI VADIANI ANACEPHALEOSIS.

Humana sors quae sit, reuelat hoc opus.
Vicissitudo perpes est famae, omnium:
Laudamur hinc, et hinc notis laccessimur,
Et nemo cunctis saluus est sententiis,
Suasque partes occuparunt Zoyli
Quibus iocentur et suos ludos agant,
Qui deligunt, quos morsibus feris petant,
Quorumque sint uel Viperae uel Aspides
Vel si ueneno est anguis his repletior.
Virtus tamen carere laudibus nequit
Praeconiis quam prosequuntur plurimi
Quanquam ipsa saepe sit molesta pluribus,
Virtutis est praeco Guarinus Caesaris,
Scelerumque contra Poggius repostor est,
Et Scipio retusus hinc modestius,
Leuatur illinc Poggio sub aethera,
Sic Scipio et Caesar uicissim laudibus
Clari, uicissim infamibus probris cadunt,
Sic bonus uterque, uterque non bonus, simul,
Vterque princeps, fax uterque Patriae.
Habetque causam iugis haec dissensio
Quod raro uirtus sola menti praesidet,
Ratioque magnis uincitur libidine
Successibus. Dein uiri quod principes
Peccant notatur crebrius, quam quod malum
Vulgus, Sed altius micat uirtus quoque
Quae principis, quam quae latet priua domo.
Sic Principes, ludus, probis et improbis,
Quorum uel aptis aut ineptis moribus
Quod carpat hic, laudet quod ille, deligunt. [fol. [I₅^v-I₆^r]]

4.

IOACHIMI VADIANI, IN CAMILLI PALEOTTI LAUDEM EPIGRAMMA.

Contigit, ut Rheni ripis, ubi Felsina surgit,
Laeta Venus placidum continuaret iter.
Adriaco saeuis cessantibus aequore uentis,

Et facili campos praetereunte Pado.
Quam: dum iussa illic Patris Cyllenia proles
Exequitur, casu cernit et alloquitur.
Nosce orbis Cytherea decus, diuumque hominumque,
Illa tuis quam sit laudibus ora frequens.
Dixit, et atratas festina ab arundine chartas
Promit, et id nostra haec Felsina fecit, ait.
Mellifluaque simul metiri carmina uoce
Incipiens, uarios fertque refertque modos.
Autorem quaerente Dea, non multa moratus,
Tot meus exclamat sensa Camillus habet.
Ingenuum cui Musae animum coelestibus auris
Afflarunt, et cui pulcher Apollo fauet,
Admirata iocos teneri, Ioue nata, Camilli
Et Phoebo et te (inquit) carmina digna canit.
Esto, sed hoc addam, tibi quod Musisque negatum est,
Vt Vates toto gratior orbe canat.
Et subito inspirans sese, Charitesque libello,
Et puerum celeri qui parat arte dolos.
En tibi, culta Venus, dixit, Charitesque puerque
Per tua diffundent scripta, Camille, decus.
Nec te Atlantiades, nec Musae, aut frater Apollo
Defendent, nostro numine uictor eris.
Sic Paphiae dono, Comitumque, Camille, triumphas,
Et superas titulis astra superba tuis.
Teque legent sera uenturi stirpe Nepotes:
Nec feriet laudes ultima flamma tuas. [fol. [h₅^v-h₆^r]]